
– Rus er et samfunnsproblem

AKTUELT I FORENINGEN

ELLEN JUUL ANDERSEN

ellen.juul.andersen@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Vi arbeider med å gjøre rus- og avhengighetsmedisin mer synlig slik at det virkelig blir prioritert i helseforetakene, sier Guri Spilhaug.

OPPTATT AV HELE PASIENTEN: Guri Spilhaug mener det er mye god rehabilitering i å få hjelp til å ta vare på egen helse. Foto: Ellen Juul Andersen

– Alkohol og annen rus er både et personlig problem og et samfunnsproblem som blir veldig synlig i julebordstiden og i jule- og nyttårshøytiden. I år er det mange fridager i julen som kan innby til lange kvelder og ledige dager der rus spiller en rolle. Høytidenes festdager innebærer ofte et stort forbruk av alkohol. Mange familier og særlig barn er sårbare for dette, sier Spilhaug. Hun leder Norsk forening for rus- og avhengighetsmedisin (NFRAM).

Spilhaug minner også om at ensomhet kan være farligere enn alvorlig sykdom og at mange pasienter med rusproblemer både føler seg og er stigmatisert, utenfor fellesskapet. Dette er noe som gjelder hverdagene, men som forsterkes i høytider.

Godt faglig utdanningsløp

For å etablere et faglig godt utdanningsløp arbeider styret i NFRAM og spesialitetskomiteen mye med selve spesialistutdanningen. Den obligatoriske grunnkursrekken, andre obligatoriske emnekurs og den årlige årsmøtekonferansen i oktober er store oppgaver. Deltakelse i Legeforeningens arbeid for fagfeltet, for eksempel ressursgruppe psykisk helsevern og rus, prioriteres. Styremedlemmene deltar i fagutviklingsarbeid i sine helseregioner.

– Vi prøver å svare på aktuelle høringer, og vi følger opp Legeforeningens arbeid med etablering av ny fagakse, faglandsråd, fagstyre og fagutvalg for leger i spesialisering (Fuxx). Dette er viktig arbeid, men krever tid, sier Spilhaug.

Flere ønsker å bli spesialister

Guri Spilhaug synes det er gledelig at mange leger ønsker å bli spesialister i rus- og avhengighetsmedisin, og nå er hele utdanningsløpet på plass i alle regioner.

– Vi arbeider med å gjøre fagfeltet mer synlig slik at det virkelig blir prioritert i helseforetakene. Mange steder er rus- og avhengighetsmedisin organisert i psykisk helsevern med fare for at fagets egenart og selvstendige innhold ikke blir sett, sier hun.

Psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) har mange felles kunnskapskrav, men utviklingen av TSB er avhengig av at fagfeltet aksepteres med sin egenart og ikke som en del av psykisk helsevern.

20 år kortere forventet levetid

– Våre pasienter har en vesentlig kortere forventet levetid enn befolkningen for øvrig, dvs. 20 år. Dette kan ikke forklares med overdoser eller ulykker, sier Spilhaug.

Ruspasienter dør av de samme sykdommene som befolkningen dør av – hjerte/kar-lidelser, kreft, lungelidelser osv. Foreningen er opptatt av at oppdragene fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) i 2013 og 2014 blir tatt på alvor i helseforetakene. Her la man vekt på at helseforetakene skulle «etablere systemer ved somatiske avdelinger for å fange opp pasienter med underliggende rusproblemer og ev. henvise disse videre til tverrfaglig spesialisert behandling».

I oppdragsdokumentet for 2015 står følgende: «Det skal være etablert rutiner som sikrer at pasienter innen PHV og TSB får behandling for somatiske lidelser, og tilsvarende at pasienter som behandles for somatiske lidelser også får tilbud om behandling for psykiske lidelser og/eller rusproblemer».

Dette er også beskrevet i de to faglige nasjonale retningslinjene som setter standard for behandling og rehabilitering, og for avrusning.

– Vi forventer handling som følge av dette, sier Spilhaug.

Hun understreker at foreningen er veldig opptatt av hele pasienten og at pasientene skal få samtidig behandling av rusproblematikken og somatiske sykdommer.

– Det er mye god rehabilitering i å få hjelp til å ta vare på egen helse, sier hun.

Styret i NFRAM registrerer at rusbehandling har blitt en realitet i alle helseforetak, noen steder med store avdelinger og et bredt tilbud, andre steder med litt mindre aktivitet.

– Vi er sikre på at fagfeltet er i god vekst, godt hjulpet av ny nasjonal helse- og sykehusplan der psykisk helsevern og rusbehandling skal være et satsingsområde. Vi ser frem til det nye året med ny struktur for spesialistutdanningen og er klare med læringsmål og aktiviteter, sier hun.

Ønsker dialog med allmennlegene

– Det er også et ønske, og kanskje et nyttårsforsett å komme i god dialog med allmennlegene om hvordan de kan snakke med pasienter om rus, kartlegge rusvaner, bruke enkle verktøy og motivere for refleksjon over eget rusbruk, sier Guri Spilhaug.

– Fastlegen er like viktig for våre pasienter som for alle andre, understreker hun.

– Forskrivning av vanedannende legemidler er også et tema vi ønsker å være i dialog med allmennleger om, sier Guri Spilhaug.

Publisert: 10. desember 2018. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 28. mars 2026.